

Motion till riksdagen 2024/25:2892

av **Richard Jomshof m.fl. (SD)**

Kriminalvårdsfrågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ägandeformer för Kriminalvårdens lokaler och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppskov av verkställighet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utebliven inställning vid verkställighet av fängelsestraff och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oövervakade besök på anstalter och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad verksamhet med narkotikahundar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rökförbud på anstalter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om modernisering av häktesförhandlingar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kameraövervakning i celler och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad statistik inom Kriminalvården och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Genom Tidöavtalet har Sverigedemokraterna tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna avtalat om ett stort antal kriminalpolitiska reformer. Däribland ska Kriminalvården snarast dimensioneras efter de kommande reformerna. Det innebär både att den nuvarande bristen på anstalts- och häktesplatser ska läkas och att ytterligare platser ska tillkomma för att reformerna ska kunna genomföras. Kriminalvården ska här särskilt ta hänsyn till stordriftsfördelar och andra åtgärder för att öka kostnadseffektiviteten.

Ägandeformer

I en rapport (RiR 2020:16) konstaterar Riksrevisionen gällande anstaltsbeståndet, vilket är korrekt, att Kriminalvården främst hyr sina anstaltslokaler av det statliga bolaget Specialfastigheter AB. Hyreskontrakten löper under lång tid, och förhandlingar mellan parterna påverkar myndighetens möjlighet att anpassa verksamheten. Det bör i det akuta läge som Kriminalvården befinner sig i finnas skäl för regeringen att ta ett större ansvar i frågan. Regeringen noterar i den efterföljande skrivelsen att det ankommer på Kriminalvården att ansvara för sin lokalförsörjning och att den förväntas vara bäst lämpad för att göra bedömningar av antal och storlek av anstalter. Det stämmer förvisso att Kriminalvården torde ha en närmare kunskap än regeringen i flera aspekter, men det bör inte underskattas hur politiken påverkar myndigheternas agerande. Exempelvis bör just ordningen där Kriminalvården hyr sina lokaler av ett statligt bolag ifrågasättas. Kriminalvården har i ett flertal dokument, bl.a. tidigare budgetunderlag, noterat att den nuvarande relationen med Specialfastigheter påverkar myndighetens handlingsutrymme. I flertalet andra länder äger och förfogar motsvarande myndigheter över sina egna lokaler. En utredning bör därför tillsättas där möjliga ägandeformer för Kriminalvårdens lokaler ses över och utvärderas utifrån möjlig kapacitet, kostnad för byggnation och drift.

Uppskov av verkställighet

Enligt strafftidslag (2018:1251) får uppskov av verkställighet meddelas med bland annat anledning av hälsa eller familje-, arbets- eller utbildningsförhållanden. Även om man kan ha viss sympati för att ett fängelsestraff påverkar den dömdes liv så är det just detta som är syftet med ett inkapaciterande straff. Möjligheten bör tillämpas restriktivt, om alls. I synnerhet möjligheterna till uppskov med anledning av arbets- och utbildningsförhållanden bör utgå. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Utebliven inställning vid verkställighet av fängelsestraff

Om en dömd inte är frihetsberövad när fängelsestraffet är verkställbart föreläggs han eller hon att senast en viss dag inställa sig vid en kriminalvårdsanstalt. Det finns dock många exempel när personer uteblir utan reella konsekvenser för en sådan handling. Ett sådant agerande bör resultera i ytterligare påföljd samt i att möjligheter till villkorlig frigivning uteblir. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Oövervakade besök på anstalter

Narkotika förekommer i stor utsträckning inne på svenska anstalter. Enligt intagnas egna berättelser beskrivs tillgången i vissa fall som obegränsad. Ett fortsatt drogmissbruk inne på anstalter utgör både en säkerhetsfråga för de anställda och ett problem för de intagnas rehabilitering.

Även om vissa framsteg skett gällande kontrollen över narkotika på anstalter kvarstår problemet, varför ytterligare åtgärder är befogade. Besök för intagna utgör en av vägarna för narkotika in till anstalter, varför restriktionerna för när Kriminalvården får förbjuda oövervakade besök bör lättas upp.

Rökförbud

Kriminalvårdens beläggning är otvetydigt ansträngd över rimlighetens gräns. Myndigheten har under senare tid producerat en rad underlag som styrker detta, redogör för situationen med nuvarande, historiska och projicerade beläggningar och scenarier. Utöver detta har myndigheten efterfrågat åtgärder i syfte att möta den framtida utveckling som förutses. En av dessa åtgärder är ett generellt rökförbud i häkten och säkerhetsanstalter. Förutom värdet ur brandsäkerhetssynpunkt skulle detta avlasta personalresurser som idag läggs på hantering och kontroll av cigaretter och tändare och administration av rökrelaterad misskötsamhet. En sådan ordning bör utredas. Utredningen bör även ta ställning till huruvida detta bör vara tillfälligt under den tid Kriminalvården är underdimensionerad eller permanent.

Häktesförhandlingar

Med anledning av häktesförhandlingar saknas möjligheter för Kriminalvården att fullgott planera beläggning av häkten, då enskilt måste placeras i närheten av var en sådan förhandling ska äga rum. Kriminalvården har därför efterfrågat möjligheten att genomföra häktesförhandlingar via videolänk samt möjligheten att placera häktade i arrest när förhandlingar hålls i en ort långt ifrån häktet. En sådan ordning bör utredas och införas.

Kameraövervakning i celler

Av integritetsskäl tillåts idag inte kameraövervakning i intagnas celler. Med anledning av detta, och att de intagna spenderar en betydande tid i cellerna, är det där mycket av kriminaliteten på anstalterna begås. Detta gäller särskilt nyttjande av narkotika och gärningar såsom hot eller misshandel.

Mycket av kriminaliteten i anstalter och häkten sker i cellerna, där kameror i dag inte tillåts. Exempelvis är det främst i celler som nyttjande av narkotika huvudsakligen sker, samt händelser såsom hot och misshandel.

Med anledning av detta finns övervägande säkerhetsskäl att i klass 1- och klass 2-anstalter tillåta kameraövervakning med ljudupptagning i celler.

Förbättrad statistik

I Sverige är runt en tredjedel av landets intagna i anstalt utländska medborgare, för nyintagna under 2018 var 35 procent utländska medborgare vilket är en ökning med sex procentenheter jämfört med 2009. Sett till de som invandrat och fått svenskt medborgarskap är andelen med utländsk bakgrund givetvis högre. En exakt siffra går dock inte att få fram.

Kriminalvården är i dag förbjuden i lag att registrera intagnas ursprungliga nationalitet eller om de har invandrarbakgrund. Det går med andra ord inte att titta närmare på intagna i gruppen svenska medborgare trots att den gruppen i dag, på grund av hög invandring, är allt mer heterogen. Därmed skapas ett hinder för att få förståelse för utvecklingen i samhället.

Regeringen bör därför uppdra åt Kriminalvården att föra statistik gällande vad som nu anförts samt inom gruppen svenska medborgare.

Richard Jomshof (SD)

Adam Marttinen (SD)

Katja Nyberg (SD)

Pontus Andersson Garpvall (SD)